

Katarzyna Tomaszewska¹

Udostępnianie informacji publicznej jako przejaw społecznego kontrolowania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego²

Słowa kluczowe: dostęp do informacji, ochrona interesu, kontrola społeczna, zamówienia publiczne, zasada jawności

Keywords: Access to information, protection of interests, social control, public procurement, the principle of openness

Streszczenie

Wyrastający z powszechnego prawa do informacji dostęp do wiedzy publicznej stanowi podstawowe zagadnienie współczesnych czasów. Dostarcza zainteresowanym informacji o sprawach publicznych. Tworzy płaszczyznę komunikowania się jednostek oraz wspólnego decydowania o zagadnieniach istotnych dla nich samych oraz dla całego społeczeństwa. Na tej płaszczyźnie stanowi instytucję społecznego kontrolowania, która obejmuje swymi ramami także sferę udzielania zamówień publicznych. Określeniu prawnie gwarantowanych form i sposobów jego realizacji (realizacji dostępu do informacji publicznej, a tym samym i procesu kontrolowania) poświęcone jest niniejsze opracowanie.

¹ Autorka jest doktorem w Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. E-mail: k.tomaszewska@prawo.uni.wroc.pl.

² Opracowanie powstało w związku z realizacją zadań w projekcie pt. Nadzór publiczny nad rynkiem zamówień publicznych, nr umowy UMO-2014/14/E/HSS/00845, program badawczy Sonata BIS 4.

Summary**Providing public information as a manifestation of social control procedure for public procurement**

The access to public knowledge, which is the result of the common right to information, is a fundamental issue of modern times. It provides interested parties with information about public affairs. It creates a place for communication and joint determination of issues that are relevant to society as a whole. On this level, it is an institution of social control, which includes the sphere of public procurement. This paper is devoted to determining legally guaranteed forms and methods of its implementation (realization of access to public information, and thus the control process).

✱

I.

Określone w art. 61 Konstytucji RP³ powszechne prawo do pozyskiwania informacji, tj. prawo do samodzielnego poszukiwania i jej gromadzenia, prawo do żądania i otrzymania oraz dalszego przekazywania wiedzy o sprawach publicznych, stanowi zasadnicze uprawnienie człowieka i obywatela⁴. Szeroko interpretowane uprawnienie do informowania innych i legitymacja do bycia poinformowanym, stanowi podstawowe zagadnienie współczesnych czasów z punktu widzenia procesu kontrolowania życia publicznego (jego prawidłowości)⁵. Co istotne samym faktem jego zagwarantowania, a przede wszystkim

³ Zob. Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁴ Skłonność do pozyskiwania informacji oraz zagwarantowanie jej dostępności jest rezultatem zasadniczej potrzeby egzystencjalnej jednostki, a mianowicie potrzeby jej poznawania, zob. T. Górzyńska, *Geneza i rozwój prawa do informacji*, [w:] *Problemy samorządu terytorialnego. Dostęp do informacji publicznej*, red. A. Dragon, A. Litwiński, G. Sibiga, „Miscellanea Iuridica”, t. 4, Tychy 2004, s. 126.

⁵ Zob. też T. Górzyńska, *Geneza i prawo do informacji*, [w:] *Prawo informacji – prawo do informacji*, red. W. Góralczyk jr., Warszawa 2006, s. 13. Skłonność do poszukiwania wiedzy jest naturalnym oczekiwaniem jednostki, dostęp zaś do niej ze względu na jej znaczenie stanowi przesłankę istnienia społeczeństwa obywatelskiego, co jest interpretowane na gruncie państw europejskich, jako wzorzec, zob. M. Jaśkowska, *Dostęp do informacji publicznej. Zagadnienia*

ukształtowania możliwości prawidłowej jego realizacji na płaszczyźnie obywatel – państwo, w znacznym stopniu jest zdeterminowany proces budowania zaufania do podmiotów sprawujących władzę w państwie, do podmiotów realizujących zadania publiczne na rzecz ochrony interesu ogółu obywateli. Od strony praktycznej zakres pokrycia zainteresowania sprawami publicznymi, determinuje dopuszczalność oddziaływania na istniejące otoczenie jednostki⁶. Legitymizuje władzę do działania i stymuluje proces podejmowania dyskusji o istotnych dla kraju zagadnieniach publicznych⁷. Pozostaje to w ścisłym związku z założeniem, w myśl którego wyrastający z powszechnego prawa do informacji (art. 61) dostęp do wiedzy publicznej jest koniecznym warunkiem istnienia demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, a aktualnie (przy uwzględnieniu aspektów procesu informatyzacji) również społeczeństwa informacyjnego⁸. Dostęp do informacji o otaczających jednostkę sprawach państwa, tworzy płaszczyznę komunikowania się oraz wspólnego decydowania o sprawach istotnych dla całego społeczeństwa oraz ważnych dla niej samej⁹. Tego rodzaju założenie stanowi nieodzowny przejaw istnienia procesu społecznego kontrolowania (kontrolowania obywatelskiego)¹⁰ obejmującego ogół spraw kwalifikowanych, jako publiczne, a odnoszących się do działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje

wybrane (materiał na konferencji sędziów NSA Popowo 14–16 października 2002), Warszawa 2002, s. 1.

⁶ Por. P.L. Berger, *Spoleczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983, s. 8.

⁷ Zob. K. Tarnacka, *Prawo do informacji w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2009, s. 5.

⁸ Jak wskazuje L. Garlicki: pierwotnie pojęcia społeczeństwa obywatelskiego używano, jako hasła, które miało „przeciwstawiać się” zastanemu stanowi rzeczy, w ramach to którego obywatel był pozbawiony możliwości oddziaływania na proces rządzenia w państwie, zob. L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2014, s. 68; zob. T.R. Aleksandrowicz, *Komentarz do ustawy o dostępie do informacji publicznej*, Warszawa 2008, s. 7; zob. więcej M. Bernaczyk, M. Jabłoński, K. Wygoda, *Biuletyn Informacji Publicznej. Informatyzacja administracji*, Wrocław 2005, s. 12.

⁹ Zob. T. Górczyńska, *Geneza...*, s. 13.

¹⁰ Chodzi w tym wypadku o dopuszczalność kontrolowania struktur i funkcjonowania zróżnicowanych jednostek organizacyjnych ponoszących odpowiedzialność za podejmowanie merytorycznych decyzji, które odnoszą się do grup zbiorowych i indywidualnie oznaczonych jednostek w związku z realizacją zadań publicznych, zob. M. Jabłoński, K. Wygoda, *Dostęp do informacji i jego granice*, Wrocław 2002, s. 10.

publiczne, do działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa. Chodzi w tym wypadku o proces kontrolowania identyfikowany, jako badanie stanu rzeczywistego, porównywanie go ze stanem postulowanym, ustalanie ewentualnych niezgodności pomiędzy niniejszymi stanami rzeczy, przyczyn i źródeł powstania, oraz osób odpowiedzialnych za ich istnienie.¹¹ Wątpliwości może natomiast wzbudzać (pomimo powszechnego jej występowania, jako jednego z elementów procesu kontrolowania) istnienie w obrębie omawianej działalności, dopuszczalności (faktycznego) formułowania niewiążących wniosków pokontrolnych skierowanych do podmiotu kontrolowanego¹².

W judykaturze dochodzi do podkreślenia, że prawo do informacji poprzez urealnienie jednostce procesu zdobywania wiedzy o otaczających ją sprawach, służy jawności (transparentności) życia publicznego, służy wykonywaniu kontroli obywatelskiej nad działalnością władzy publicznej¹³. Jak wskazuje G. Sibiga: „W państwach demokratycznych prawo do informacji jest nie tylko sposobem kontroli władzy przez obywateli, ale także (a może i przede wszystkim) instrumentem zapewniającym dostęp do wiedzy, która stanowi podstawowy czynnik rozwoju samego społeczeństwa”¹⁴. Na tej płaszczyźnie słusznym wydaje się stwierdzenie, w świetle którego podmiot posiadający informację dysponuje (pośrednią) legitymacją do rządzenia, jako jednostka w pełni (bądź jedynie dostatecznie) uświadomiona. Kto ma informację ten posiada władzę, a im bardziej wiarygodna i rzetelna informacja tym większe szanse na podejmowanie optymalnych decyzji¹⁵. Testem na informację (jak

¹¹ Zob. *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2010, s. 378.

¹² Nie mówiąc już o podmiocie zwierzchnim organizacyjnie.

¹³ Zob. uchwała NSA z 11 kwietnia 2005 r., I OPS 1/05, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/571022A55E> (24.09.2016), zob. też M. Zaremba, *Prawo dostępu do informacji publicznej*, Warszawa 2009, s. 15.

¹⁴ Zob. G. Sibiga, *Dostęp do informacji publicznej. Biuletyn Informacji Publicznej oraz inne formy elektronicznego udostępniania informacji publicznej*, [w:] *E-administracja. Prawne zagadnienia informatyzacji administracji*, red. D. Szostek, Wrocław 2009, s. 137.

¹⁵ Będąc w posiadaniu informacji, a co najmniej legitymując się uprawnieniem do jej względnie ograniczonego pozyskiwania, można podejmować rozsądne decyzje. Dzieje się tak poprzez dopuszczalność przeprowadzania ich analizy i weryfikacji, zob. P. Szukdlarek, *Dostęp*

wskazuje doktryna) jest zagwarantowanie dostępności jednostce do informacji generowanych, bądź też posiadanych przez podmioty odpowiedzialne za realizację zadań publicznych. Chodzi w tym wypadku o szeroko interpretowane i określone na gruncie art. 1 ust. 1 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (dalej zw. u.d.i.p.)¹⁶ informacje o sprawach publicznych, podlegające „wstępnemu” i co ważniejsze przykładowemu skatalogowaniu na płaszczyźnie art. 6 ust. 1 u.d.i.p. W świetle wyróżnionego katalogu zakres przedmiotowy informacji jest szeroki. Obejmuje m.in. wiedzę o zasadach funkcjonowania podmiotów publicznych, o sposobach stanowienia aktów o charakterze publicznoprawnych, o sposobach i stanie załatwiania spraw pochodzących od zainteresowanych obywateli, o kolejności ich załatwienia i rozstrzygnięcia, o pomocy publicznej¹⁷. Ponadto do niniejszej grupy należy również zaliczyć: zawartość dokumentacji urzędowej oraz istotne z punktu widzenia prowadzonych rozważań informacje o majątku publicznym, o środkach publicznych i procedurach związanych z ich wydatkowaniem, z ich gospodarowaniem. Jak wskazuje ustawodawca informacja publiczna podlega udostępnieniu na zasadach i w trybie określonym w u.d.i.p., z tym jednak, że zawartość jej uregulowań nie narusza przepisów innych ustaw przewidujących odmienne zasady i tryb dostępu do danych będących informacjami publicznymi. Do tego rodzaju uregulowań należy również zaliczyć regulacje ustawy z 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (dalej zw. u.p.z.p.)¹⁸.

Sam ustrojodawca nie determinuje (w sposób wyraźny i bezpośredni) szczególnej ochrony w zakresie prawidłowości procedury udzielania zamówień publicznych. Nie sposób odnaleźć na gruncie ustawy zasadniczej jednoznacznego uregulowania, które wskazywałoby (tak jak to ma miejsce w przypadku prawa własności, środowiska naturalnego, czy też prawa do dziedziczenia)¹⁹

do informacji – poradnik, Kraków 1997, s. 6. T. Górzyńska wskazuje, że: „Kto ma władzę ten ma informację, kto ma informację, ten ma władzę”, zob. T. Górzyńska, *Prawo do informacji i zasada jawności administracyjnej. Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków 1999, s. 22.

¹⁶ Dz.U. 2015, poz. 2058 ze zm.

¹⁷ Zob. K. Cichos, G. Wójkowski, *Biuletyny Informacji Publicznej Urzędów Gmin i Miast Województwa Śląskiego*, Katowice 2010, s. 9.

¹⁸ Dz.U. 2015, poz. 2164 ze zm.

¹⁹ Zob. art. 64 ust. 2, art. 74 ust. 2 Konstytucji RP.

na istnienie prawnie gwarantowanej ochrony ze strony państwa i jego organów. Punktem wyjścia dla jej poszukiwania w omawianym przedmiocie jest zawartość m.in. art. 2 oraz art. 7 Konstytucji RP. Konstytucyjnie „narzuciona” obligatoryjność działania organów w ramach demokratycznego państwa prawa na podstawie i w granicach obowiązujących ustaw, obejmuje swoim zakresem również obszar udzielania zamówień publicznych. Sam zaś proces społecznego kontrolowania, realizowany w ramach powszechnego prawa do informacji publicznej (art. 61 ustawy zasadniczej) ma (w swoim założeniu) stanowić jeden ze środków nakierowanych na osiągnięcie niniejszego celu.

Odnosząc się do procesu kontrolowania systemu zamówień publicznych na pierwszy plan wysuwają się czynności badawczo – ocenne Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych²⁰. Co jednak ważne, nie jest to równoznaczne z całkowitym „pozbawieniem” rynku zamówień publicznych dopuszczalności sprawdzania i weryfikowania przy pomocy odrębnych kategorii kontroli, w tym również kontroli pochodzącej od obywateli (kontroli społecznej). Opierają się one na istnieniu określonych instytucji prawnych, o których stanowi sam ustawodawca na płaszczyźnie u.p.z.p.²¹. Tego rodzaju instytucją jest dostęp do informacji publicznej, choć sam ustawodawca na płaszczyźnie u.p.z.p. posługuje się zasadą jawności, pozostającą w ścisłym związku z konstytucyjnie wyodrębnionym powszechnym prawem do informacji. Co istotne chodzi w tym wypadku o kontrolowanie rozumiane, jako zespół czynności wszczynanych lub też pochodzących od czynnika obywatelskiego. Jest to forma kontrolowania w ramach, której inicjatywa badawcza wychodzi od samych jednostek zainteresowanych (obywateli), ich zespołów oraz grup, jak również utworzonych przy ich pomocy (za ich pośrednictwem) – instytucji²². To również faktyczne (rzeczywiste) podejmowanie i wykonywanie czynności badawczo – ocennych wobec systemu zamówień publicznych przez jednostki występujące z określonym żądaniem informacyjnym. Może ono dotyczyć prowadzonego postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego, bądź też skupiać się na jego wyniku końcowym (na umowie). W praktyce

²⁰ Chodzi w tym wypadku o kontrolowanie uprzednie czy też doraźne, o którym mowa na gruncie art. 161 u.p.z.p. oraz art. 165 u.p.z.p.

²¹ Zob. P. Schmidt, *Spoleczna kontrola zamówień publicznych*, [w:] *Kontrola zamówień publicznych*, red. T. Kocowski, J. Sadowy, Wrocław – Warszawa 2013, s. 173.

²² Ibidem.

będąc działalnością podejmowaną przez pojedyncze jednostki, stanowi wyraz kontroli niezorganizowanej prowadzonej wobec podmiotów sektora finansów publicznych, o których mowa na gruncie art. 4 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²³. Pozostaje to w ścisłym związku z założeniem w myśl, którego jeśli większość zamówień publicznych jest realizowana ze środków publicznych, lub też przy ich udziale, każda jednostka powinna mieć prawo do ubiegania się o udostępnienie jej informacji o ich (prawidłowym lub też nieprawidłowym) wydatkowaniu²⁴.

Zasadniczym celem niniejszego opracowania jest określenie charakteru procesu udostępniania informacji publicznych w ramach postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego. Istotne znaczenie posiada określenie szczególnych form jego realizacji oraz kompetencji podmiotów służących realizacji zasady jawności systemu zamówień publicznych, a nakierowanych na urzeczywistnienie konstytucyjne zagwarantowanego powszechnego prawa do informacji.

II.

Postępowania w sprawach o udzielenie zamówienia publicznego stanowią wyraz działalności państwa prowadzonej w sferze tzw. wolnego rynku. Chodzi w tym wypadku o realizację funkcji publicznych sprowadzających się do dostarczania obywatelom określonego rodzaju dóbr, usług, robót budowlanych przy jednoczesnym zagwarantowaniu ochrony interesu publicznego²⁵. W tym świetle uwidacznia się zasadniczy cel, jaki wyznacza sobie państwo w ramach istniejącego systemu zamówień publicznych, a tym samym i rola dostępu do informacji publicznej. Wyczerpując bowiem znamiona instytucji ochrony interesu jednostkowego (informacyjnego), dostęp do wiedzy publicznej odnajduje swoje miejsce w procesie zwalczania korupcji²⁶, w gwarantowa-

²³ Dz.U. 2013, poz. 885 ze zm.

²⁴ Zob. W. Dzierżanowski, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587227424/432809/prawo-zamowien-publicznych-komentarz-wyd-vi> (3.10.2016).

²⁵ Zob. G. Herc, *Dostęp do informacji publicznych w prawie zamówień publicznych*, [w:] *Obywatelskie prawo do informacji*, red. T. Gardocka, Warszawa 2008, s. 111.

²⁶ Współcześnie nie ma już wątpliwości, że płaszczyzna zamówień publicznych jest zagrożona występowaniem zjawiska korupcji polegającym na wpływaniu, na oddziaływa-

niu równego traktowania wykonawców, w dążeniu do zachowania uczciwej konkurencji, przejrzystości i proporcjonalności, w zabezpieczeniu racjonalnego i najkorzystniejszego dla państwa wydatkowania środków publicznych oraz prawidłowego dysponowania majątkiem publicznym. Dzieje się tak poprzez zapewnienie możliwości pozyskiwania informacji przez potencjalnie zainteresowanych (przez potencjalnych wykonawców), a tym samym na skutek poddania systemu zamówień publicznych społecznemu kontrolowaniu przy użyciu zróżnicowanych form upowszechniania tzw. wiedzy publicznej. Jak wskazuje G. Herz, zarówno w zwalczaniu korupcji, jaki i w gwarantowaniu standardów życia publicznego bardzo mocno zwraca się uwagę na instytucję dostępu do wiedzy publicznej oraz na istnienie i respektowanie zasady jawności²⁷. Posłużenie się przez Autora dwojakimi kategoriami, a mianowicie konstrukcją dostępu i jawności nie jest przypadkowe, albowiem pomimo ustawowego (na gruncie u.p.z.p.) odwoływania się do szeroko rozumianej jawności (art. 8 u.p.z.p.)²⁸ nie należy zapominać o braku tożsamości znaczeniowej niniejszych instytucji prawnych. Nie jest to jednak równoznaczne z całkowitym pozbawieniem omawianych kategorii prawnych powiązań znaczeniowych, które uwidaczniają się w trakcie merytorycznego ich interpretowania.

III.

Zagadnienie jawności życia publicznego, powszechne prawo do informacji (określone w art. 61 ustawy zasadniczej) oraz dostęp do wiedzy publicznej nie stanowią tożsamyh konstrukcji znaczeniowych, mimo ich częstego (nierzadko łącznego) kwalifikowania, jako elementów demokratycznego państwa prawnego, jako instrumentów demokratyzacji stosunków społecznych

niu na osoby pełniące (piastujące) stanowiska publiczne. Z tego też względu istotnym jest zagwarantowanie jawności procesu podejmowania decyzji w zakresie udzielania zamówień publicznych przez osoby będące publicznymi decydentami. Ograniczenia informacyjne w omawianym zakresie powinny mieć miejsce tylko wówczas, gdy wymaga tego realizacja ochrony interesu publicznego, zob. *ibidem*, s. 112.

²⁷ Zob. G. Herz, *op.cit.*, s. 113.

²⁸ Chodzi w tym wypadku o określoną na gruncie art. 8 jawność postępowania, jawność otwarcia ofert, jawność protokołu, jawność rozprawy, podczas której dochodzi do rozpatrzenia odwołania, jako środka ochrony prawnej przewidzianego na gruncie u.p.z.p.

i politycznych. W dążeniu do określenia ich wzajemnej konfiguracji w pierwszej kolejności należy odnieść się do zagadnienia jawności, które nie odnajduje współcześnie ustawowego definiowania. Najogólniej określając przez jawność działania należy rozumieć podejmowanie czynności w sposób widoczny, otwarty, dostępny dla ogółu²⁹. Jako nieukrywanie czegoś, to szczerłość i otwartość dla szerokiego kręgu adresatów³⁰. Jest kategorią o znaczeniu przeciwnym (odmiennym) względem pojęcia tajemnicy i poufności, co uwiadcza się w szczególności na płaszczyźnie relacji jednostka – podmiot władzy publicznej. To stan, w którym nie występują żadne bariery, co do tego, aby informować innych, bądź też, aby zostać poinformowanym na skutek samodzielnego pozyskania informacji lub też otrzymania wiadomości z zewnątrz³¹. W tym zatem znaczeniu jest kategorią o szerszym zakresie merytorycznym, która obejmuje swoimi ramami zarówno powszechne prawo jednostki do informacji, jak i dostęp do wiedzy publicznej będący jego urzeczywistnieniem. To niczym nieskrępowana swoboda pozyskiwania, gromadzenia, przekazywania informacji, dokumentów, motywów oraz ich autorów³². Wypełnia funkcje poznawcze, informacyjne, kontrolne, edukacyjne, komunikacyjne, demokratyzacyjne, partypacyjne, mediacyjne³³. Tego rodzaju twierdzenie pozostaje w ścisłym związku z założeniem, w myśl którego jawność życia publicznego jest identyfikowana z jednej strony przez pryzmat braku nakazu działania ze strony jednostki zainteresowanej (swoboda postępowania, jeśli chodzi o chęć pozyskania określonej wiedzy w przedmiocie stanu spraw publicznych), z drugiej zaś oznacza brak zakazu podejmowania aktywności informacyjnej przez podmioty uprawnione. Jak wskazuje

²⁹ Zob. K. Tarnacka, *Prawo do informacji w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2009, s. 74.

³⁰ Ibidem.

³¹ Zob. T. Górzyńska, *Prawo...*, s. 28 i n.; T. Górzyńska, *Geneza...*, s. 11. Jawność oznacza propozycje zapoznania się z określonego rodzaju stanem rzeczy, z określonego rodzaju warunkami, bądź też skutkami określonego rodzaju działań, zob. A. Rost, *Prawne formy udziału obywateli w rządzeniu państwem*, Poznań 1993, s. 15. Jawnością jest oczekiwany (postulowany) stan rzeczy, do którego powinny dążyć podmioty władzy publicznej, zob. A. Piskorz – Ryń, *Jawność działania administracji publicznej*, [w:] *Prawo do dobrej administracji*, red. H. Machińska, Warszawa 2003, s. 488.

³² Zob. T. Górzyńska, *Prawo...*, s. 29.

³³ Ibidem.

T. Górzyńska jawność jest warunkiem komunikacji społecznej i co więcej realizacji powszechnego prawa do informacji, albowiem otwiera drogę dla swobodnego przepływu określonych danych³⁴. Jest pojęciem obejmującym swymi ramami znaczeniowymi następujące kategorie prawne:

1. Wolność informacyjną – identyfikowaną, jako brak ingerencji ze strony organów władzy publicznej w dopuszczalność pozyskiwania oczekiwanej wiedzy o sprawach publicznych;
2. Politykę informacyjną – identyfikowaną, jako prowadzenie przez podmioty władzy publicznej intensywnej działalności propagandowo – uświadamiającej na rzecz zainteresowanych jednostek. To realizowany z urzędu, z własnej inicjatywy obowiązek informowania obywateli o sprawach dotyczących sfery publicznej. To działalność obejmująca również konieczność obywatelskiego konsultowania;
3. Dostęp informacyjny – identyfikowany, jako możliwość samodzielnego pobierania i gromadzenia interesujących jednostkę danych publicznych. To zobowiązanie po stronie podmiotów władzy publicznej sprządzające się do udzielania odpowiedzi na pytania, ujawniania danych zgodnie z kierowanymi żądaniem przez jednostki zainteresowane³⁵.

Uregulowaną na płaszczyźnie u.d.i.p. instytucję dostępu do informacji o sprawach publicznych należy interpretować, jako podlegającą ograniczeniom³⁶ możliwość samodzielnego (bez narzucania, bez krępowania wolności wyboru) poszukiwania, pobierania, żądania dostarczenia, faktycznego otrzymywania i dalszego przekazywania pozyskanych uprzednio informacji. Co istotne na gruncie uregulowań u.p.z.p. chodzi o dostępność do informacji publicznych dwojakiego rodzaju, a mianowicie:

- dostępność do informacji odnoszących się do poszczególnych etapów prowadzonego postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego. Chodzi w tym wypadku o postępowanie wszczynane w drodze publicznego ogłoszenia o zamówieniu lub przesłania zaproszenia do składania ofert albo przesłania zaproszenia do negocjacji

³⁴ Zob. T. Górzyńska, *Prawo...*, s. 28.

³⁵ Zob. A. Piskorz – Ryń, *op.cit.*, s. 488.

³⁶ Chodzi w tym wypadku o ograniczenia podyktowane interesem publicznym (ochrona informacji niejawnych), bądź też interesem indywidualnym jednostki, podmiotu (prywatność, tajemnica przedsiębiorstwa).

w celu dokonania wyboru oferty wykonawcy, z którym zostanie zawarta umowa w sprawie zamówienia publicznego, lub – w przypadku trybu zamówienia z wolnej ręki – wynegocjowania postanowień takiej umowy (art. 2 pkt. 7 a u.p.z.p.);

- dostępność do dokumentacji powstającej w trakcie prowadzonego postępowania (protokół³⁷), bądź też zwińczającej fakt jego przeprowadzenia (umowa³⁸).

Obie kategorie dostępności wchodzą w zakres pojęciowy jawności – zasady jawności postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego, o której stanowi ustawodawca na gruncie art. 8 u.p.z.p.³⁹ A poprzez umiejscowienie w rozdziale 2 działu 2 zatytułowanym: „Przepisy ogólne” czyni z niej jedną z naczelnych zasad prawa zamówień publicznych, występującą obok zasady uczciwej konkurencji, równości, bezstronności, legalności (udzielania zamówienia wyłącznie wykonawcy wyłonionemu w trybie u.p.z.p.), pisemności, zasady języka polskiego oraz zasady stosowania trybów określonych zawartością u.p.z.p.⁴⁰ Sam zaś fakt ich wyróżnienia na płaszczyźnie niniejszego opracowania nie posiada przypadkowego charakteru, albowiem jak wskazuje G. Herz: „zasada jawności nie może stanowić przedmiotu rozważań w zupełnym oderwaniu od pozostałych zasad ukształtowanych w prawie zamówień publicznych”⁴¹. Pomędzy nimi występuje wzajemny związek przenikania się zawartości treściowej (meryto-

³⁷ Chodzi w tym wypadku o dokument sporządzany przez zamawiającego w formie pisemnej, potwierdzający przebieg postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (art. 2 pkt. 7b u.p.z.p.).

³⁸ Stosownie do zawartości art. 2 pkt. 13 u.p.z.p. w grę wchodzi w tym wypadku umowy odpłatne zawierane pomiędzy zamawiającym a wykonawcą, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane.

³⁹ Warto w tym miejscu jednak zauważyć, że jawność postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego może być rozpatrywana również przez pryzmat innych instytucji prawnych, które co istotne nie wyczerpują znamiona dostępu do wiedzy publicznej, o którym mowa w regulacjach u.d.i.p. Chodzi w tym wypadku o obowiązek przekazywania przez zamawiającego sprawozdań Prezesowi UZP, jak również o jawność postępowań odwoławczych i sądowych w sprawach o zamówienia publiczne (zob. art. 98, art. 187 ust. 6 i art. 196 u.p.z.p.).

⁴⁰ Zob. też M. Guziński, *Stosowanie zamówień publicznych w realizacji zadań administracji publicznej*, [w:] *Prawna działalność instytucji społeczeństwa obywatelskiego*, red. J. Boć, J. Blicharz, Wrocław 2009, s. 304.

⁴¹ Zob. G. Herz, *op.cit.*, s. 114.

rycznej) oraz ich funkcjonalności⁴². Pojawia się tzw. dwustronne oddziaływanie⁴³. Na tej płaszczyźnie uwidacznia się występowanie dwojakich funkcji jawności systemu zamówień publicznych względem pozostałych „wzorców” poprawnego postępowania, a mianowicie:

Funkcji ochronnej – odnoszącej się do zasady uczciwej konkurencji, której realizacja opiera się na dopuszczalności szybkiego zidentyfikowania aktów wyczerpujących znamiona nieuczciwej konkurencji, bądź też naruszania zasady równego dostępu wykonawców do postępowania. Dzieje się tak na skutek zagwarantowanego dostępu do informacji o zamówieniach publicznych;

Funkcji sprawdzającej – odnoszącej się do zasady równości, gwarantującej możliwość przeprowadzenia kontroli względem działań podmiotów zamawiających. Jej celem jest weryfikowanie istnienia lub też nieistnienia równego (tożsamego) odnoszenia się do wykonawców przez zamawiającego⁴⁴.

Co jednak ważne (jak zostało już uprzednio wskazane), związek występujący pomiędzy wyodrębnionymi zasadami ma charakter dwukierunkowy. To implikuje konieczność przedstawienia oddziaływania pochodzącego z tzw. drugiej strony na zasadę jawności i możliwości jej faktycznego urzeczywistnienia w ramach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Po pierwsze należy wskazać, że przestrzeganie zasady uczciwej konkurencji, w związku ze znaczną liczbą konkurujących ze sobą wykonawców gwarantuje szeroki dostęp do wiedzy o zamówieniach publicznych⁴⁵. Po drugie, zasada równości z mocy prawa zobowiązuje zamawiających do zapewnienia wszystkim podmiotom równego dostępu do informacji publicznych (tak jak to wynika z uregulowań u.d.i.p.⁴⁶) w przedmiocie prowadzonych postępowań⁴⁷. Z kolei ukształtowanie reguły dotyczącej obligatoryjności pisemnego utrwalania czynności podejmowanych w postępowaniu, stanowi bezwzględną przesłankę funkcjonowania zasady dostępności do informacji o zamówie-

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Klasyfikacja opracowana w oparciu o poglądy zaprezentowane przez G. Herza, zob. G. Herz, op.cit., s. 115–116.

⁴⁵ Ibidem, s. 115–116.

⁴⁶ Zob. M. Bernaczyk, *Obowiązek bezwziostkowego udostępniania informacji publicznej*, Warszawa 2008, s. 121.

⁴⁷ Zob. też G. Herz, op.cit., s. 115–116.

niach publicznych⁴⁸. Natomiast w zakresie stosowania zasady języka polskiego należy zwrócić uwagę na dwoisty charakter procesu oddziaływania. Chodzi w tym wypadku o pozytywne i negatywne aspekty wpływania na zasadę jawności. Z jednej strony uwidaczniające się we wzmacnianiu reguły dostępności po stronie obywateli polskich, którzy w sposób szybki i sprawny (bez konieczności dokonywania koniecznych tłumaczeń) mogą zdobywać interesujące ich informacje publiczne i z drugiej jej osłabienie z uwagi na utrudnioną dla „podmiotów zagranicznych” dostępność do informacji⁴⁹.

IV.

Jawność (dostępność) do informacji o zamówieniach publicznych stanowi podstawowy instrument przeciwdziałania patologiom uwidaczniającym się w ramach prowadzonych postępowań przez podmioty zamawiające. Jej celem jest zagwarantowanie powszechnie dostępnej i skutecznie pozyskiwanej informacji o systemie zamówień publicznych, a tym samym zagwarantowanie jego przejrzystości⁵⁰. Dokonując wewnętrznej klasyfikacji dostępności (przy uwzględnieniu zarówno aspektów podmiotowych jak i przedmiotowych) należy zwrócić uwagę na występowanie:

1. Jawności (dostępności ograniczonej) wewnętrznej realizowanej poprzez szereg czynności informacyjnych pochodzących od podmiotu zamawiającego i prowadzonych na rzecz wykonawców zamówienia publicznego.
2. Jawności (dostępności nieograniczonej) zewnętrznej realizowanej poprzez szereg czynności informacyjnych pochodzących od podmiotu zamawiającego i prowadzonych na rzecz wszystkich zainteresowanych (bezpośrednio i pośrednio) procedurą w sprawie udzielenia zamówienia publicznego.

Co istotne tego rodzaju kwalifikacja nie posiada charakteru dychotomicznego (rozłącznego), albowiem obie jawności bardzo często się prze-

⁴⁸ Ibidem, s. 117.

⁴⁹ Zob. Ibidem.

⁵⁰ Zob. A. Borkowski, M. Guziński, K. Horubski, K. Kiczka, L. Kieres, T. Kocowski, W. Miemiec, M. Szydło, *Prawo zamówień publicznych*, Wrocław 2008, s. 49.

nikają powodując modyfikację w obrębie ich pierwotnego zakresu znaczeniowego. Innymi słowy określonego rodzaju dokumentacja, bądź też określonego rodzaju działania będące jawnymi (dostępnymi) dla samych wykonawców podlegają „udostępnieniu” również tym wszystkim innym podmiotom, którzy wykazują zainteresowanie ich treścią merytoryczną lub też funkcjonalnością⁵¹. Z punktu widzenia prowadzonych rozważań istotne znaczenie posiada jawność nieograniczona, albowiem stanowi potwierdzenie dla występującej na gruncie art. 2 ust. 1 u.d.i.p. zasady powszechności podmiotowej dostępu do informacji publicznej. Stosownie, bowiem do zawartości przywołanej powyżej regulacji, prawo dostępu do informacji publicznej przysługuje każdemu, a nie tylko ograniczonej w drodze ustawy kategorii podmiotów.

Z punktu widzenia podmiotowego przedstawione ramy dostępności do informacji o zamówieniach publicznych pozostają w ścisłym związku z katalogiem zobowiązań informacyjnych spoczywających na podmiotach zamawiających, o których stanowi ustawodawca na gruncie art. 2 pkt. 12 u.p.z.p. Chodzi w tym wypadku o:

1. Czynności związane z ogłaszaniem informacji odnoszących się do postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego.
2. Czynności związane z zamieszczeniem planów postępowań⁵² o udzielenie zamówienia publicznego na stronie internetowej zamawiającego (będące zobowiązaniem, jeśli chodzi o jednostki sektora finansów publicznych i inne państwowe jednostki organizacyjne nieposiadają-

⁵¹ Jako przykład można wskazać na jawność procedury otwarcia ofert (nawet wówczas, gdy została złożona jedna oferta) oznaczającą dostępność procedury nie tylko dla zainteresowanych wykonawców, ale także dla wszystkich innych osób niebiorących udziału w postępowaniu, np. dla dziennikarzy (art. 86 ust. 2 u.p.z.p.). Do nadejścia terminu otwarcia ofert ich zawartość podlega zabezpieczeniu. Nie podlegają natomiast otwarciu oferty, które zostały złożone po upływie ustalonego terminu. Podlegają zwróceniu po upływie terminu przewidzianego dla złożenia protestu, zob. M. Stachowiak, J. Jerzykowski, *Prawo zamówień Publicznych*, Kraków 2004, s. 93.

⁵² Plan postępowań o udzielenie zamówień zawiera w szczególności informacje dotyczące: przedmiotu zamówienia, rodzaju zamówienia według podziału na zamówienia na roboty budowlane, dostawy lub usługi, przewidywanego trybu lub innej procedury udzielenia zamówienia, orientacyjnej wartości zamówienia, przewidywanego terminu wszczęcia postępowania w ujęciu kwartalnym lub miesięcznym (art. 13 a ust. 2 u.p.z.p.).

ce osobowości prawnej, bądź też identyfikowane, jako uprawnienie po stronie tzw. innych podmiotów zamawiających)⁵³.

3. Czynności związane z udostępnianiem na stronie internetowej Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia Publicznego (dalej zw. siwz⁵⁴) oraz z dokonywaniem zmian w jej zawartości (w przypadku przetargu nieograniczonego i ograniczonego)⁵⁵, a w przypadku negocjacji z ogłoszeniem, dialogu konkurencyjnego, partnerstwa innowacyjnego, czynności związane z udostępnianiem informacji i wymagań dotyczących prowadzonego postępowania, nie wykluczając przy tym informacji odnoszących się do określenia przedmiotu zamówienia⁵⁶. Ma to szczególne znaczenie z punktu widzenia ustalania przez wykonawców charakteru i zakresu zamówienia oraz podejmowania decyzji, co do złożenia wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. W przypadku skierowania przez wykonawców zapytań dotyczących udostępnionej na stronie internetowej specyfikacji, udostępnieniu podlegają także (przy użyciu tego samego elektronicznego sposobu) pytania wykonawców (z pominięciem określenia ich autorstwa, źródła ich pochodzenia) wraz z wyjaśnieniami (od-

⁵³ Zamawiający może odstąpić od zamieszczenia na stronie internetowej informacji o postępowaniach o udzielenie zamówienia, jeżeli wymaga tego wzgląd na ochronę informacji niejawnych (art. 13a ust. 4 u.p.z.p.).

⁵⁴ Zob. więcej: A. Borkowski, M. Guziński, K. Horubski, K. Kiczka, L. Kieres, T. Kocowski, W. Miemieć, M. Szydło, op.cit., s. 90–91.

⁵⁵ Ustawodawca dopuszcza również możliwość odmiennego niż na stronie internetowej udostępnienia siwz oraz innych informacji przez zamawiającego, jeżeli doszło do odstąpienia od wymogów użycia środków komunikacji elektronicznej. Ponadto podmiot zamawiający nie posiada obowiązku udostępniania części siwz na stronie internetowej, jeżeli nałożył na wykonawców wymogi mające na celu ochronę poufnego charakteru informacji, udostępnianych w toku postępowania o udzielenie zamówienia. W takim przypadku zamawiający określa w siwz środki mające na celu ochronę poufnego charakteru informacji oraz wskazuje sposób uzyskania tych informacji. W przypadku wszczęcia postępowania poprzez zamieszczenie ogłoszenia o ustanowieniu systemu kwalifikowania wykonawców, siwz podlega udostępnieniu w trybie niezwłocznym, nie później jednak niż od dnia wysłania zaproszenia do składania ofert lub ofert wstępnych (art. 37 ust. 6 i ust. 7 u.p.z.p.).

⁵⁶ Niniejszy sposób informowania obejmuje również: przedstawienie opisu potrzeb i cechy charakterystyczne dla dostaw, usług lub robót budowlanych, będących przedmiotem zamówienia lub informacje w zakresie określenia zapotrzebowania na innowacyjny produkt, usługę lub roboty budowlane.

powiedziami) udzielonymi przez podmiot zamawiający. Tego rodzaju sposób informowania powoduje, że każdy podmiot zainteresowany (a nie tylko wykonawcy) mają zagwarantowaną sposobność zapoznania się z zawartością siwz. Z drugiej jednakże strony udostępnianie siwz przy pomocy środków elektronicznego przekazu, uniemożliwia zamawiającemu odróżnienie faktycznych wykonawców od innych podmiotów sięgających po tego rodzaju wiedzę publiczną. Co istotne trzeba zauważyć, że gdyby decyzja, co do zastosowania niniejszej formy opublikowania danych została zastrzeżona na rzecz podmiotu zamawiającego, to i tak tzw. inne jednostki zainteresowane wchodzące w zakres pojęcia każdego byłyby legitymowane do pozyskania specyfikacji w trybie wnioskowym na podstawie uregulowań u.d.i.p. Potwierdzeniem niniejszego jest zawartość art. 6 ust. 1 pkt. 4 lit. a u.d.i.p. Zawartość siwz odpowiada wymaganiom, jakie są stawiane danym publicznym, w tym dokumentom urzędowym, o których stanowi ustawodawca na gruncie art. 76 ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵⁷.

4. Czynności związane z zawiadaniem zainteresowanych o czynnościach podejmowanych w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w tym: o wyborze najkorzystniejszej oferty, o dopuszczeniu do dynamicznego systemu zakupów, o nieustanowieniu dynamicznego systemu zakupów, o unieważnieniu postępowania na stronie internetowej zamawiającego. Wyłączenie jawności (dostępności) do niniejszych informacji może być podyktowane ważnym interesem publicznym (art. 92 ust. 3 u.p.z.p.).
5. Czynności związane z zamieszczaniem na stronie internetowej odwołania wykonawcy od treści ogłoszenia o zamówieniu publicznym lub postanowień siwz.
6. Czynności związane z zagwarantowaniem zainteresowanemu dostępności do dokumentacji postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Co istotne przedstawiony katalog zobowiązań informacyjnych stanowi wyraz szczególnego uregulowania instytucji udostępniania informacji

⁵⁷ Dz.U. 2016, poz. 23 ze zm.

o sprawach publicznych, a co za tym idzie szczególnych form realizacji dostępu do wiedzy publicznej. Jak wskazuje A. Sołtysińska: szybki, tani i skuteczny dostęp do informacji o udzielaniu zamówienia publicznego stanowi zasadniczą gwarancję zapewnienia transparentności systemu zamówień publicznych⁵⁸. W jego ramach dominujące znaczenie posiada proces ogłaszania, czyli podawania przez zamawiających do publicznej wiadomości danych odnoszących się do planowanych (w bliższej bądź dalszej) perspektywie czasowej postępowań w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego. Jawność realizowana przy pomocy ogłoszeń (komunikatów informacyjnych), stanowi zasadnicze zagadnienie wyczerpujące zawartość znaczeniową dostępności do informacji o zamówieniach publicznych. Dostarcza informacji o (planowanym) zamówieniu każdemu (wszystkim podmiotom zainteresowanym). Stanowi podstawę zdobywania przez potencjalnych wykonawców informacji o możliwości złożenia oferty w prowadzonych postępowaniach. Ogłoszenie jest prawnie dopuszczalnym sposobem informowania jednostek zainteresowanych o planowanych, realizowanych lub też zakończonych postępowaniach w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego. Tym samym gwarantuje istnienie ochrony interesu indywidualnego (poprzez gwarancję równego traktowania wszystkich wykonawców) oraz zabezpieczania interesu publicznego (ogólnego). Proces informacyjny prowadzony na dużą skalę tworzy płaszczyznę dla szerokiego zainteresowania planowaną procedurą udzielania zamówienia publicznego. Umożliwia zainteresowanym zgromadzenie takich informacji jak kryteria wyboru najlepszej oferty, przedmiot udzielonego zamówienia, miejsce i termin przedkładania ofert przez potencjalnych wykonawców, czy też wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Z kolei im więcej podmiotów zainteresowanych tym większa konkurencja i co się z tym wiąże – niższa cena, a tym samym i obniżone koszty wymagające finansowania ze środków publicznych⁵⁹. Niezależnie od powyższego warto również zwrócić uwagę na występowanie powiązania funkcjonalnego pomiędzy omawianą instytucją społecznego kontrolowania zamówień publicznych, z odrębnymi środkami badawczo – ocennymi działalności zamawiającego, a mianowicie ze środkami ochrony prawnej, o których stanowi ustawodawca na gruncie

⁵⁸ Zob. A. Sołtysińska, *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2004, s. 165.

⁵⁹ Zob. też G. Herz, *op.cit.*, s. 127.

uregulowań u.p.z.p. Bez wątplenia, bowiem jawność poszczególnych czynności podejmowanych i realizowanych w ramach postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego, daje wykonawcom możliwość przeprowadzenia czynności kontrolnych przy pomocy zgłaszanego protestu, odwołania, czy też skargi do sądu⁶⁰.

Jak wskazuje ustawodawca procedura ogłaszania informacji odnoszących się, czy też pozostających w ścisłym związku z postępowaniem w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego sprowadza się do:

1. Zamieszczania stosownych informacji w Biuletynie Zamówień Publicznych, udostępnionym na portalu internetowym Urzędu Zamówień Publicznych (UZP)⁶¹. Pozostaje to w ścisłym związku z koniecznością ponoszenia przez zamawiającego odpowiedzialności za sam fakt zamieszczenia ogłoszenia (za pojawienie się ich w biuletynie w czasie rzeczywistym – co więcej w czasie odpowiednim) oraz za jego treść (za ewentualne błędy merytoryczne). Treść ogłoszenia może podlegać procesowi prostowania (czynności kwalifikowanej) wymagającej działania – obwieszczenia Prezesa UZP o sprostowaniu ogłoszenia⁶². Ogłoszenie informacji w BZP jest możliwe wyłącznie przy użyciu środków komunikacji elektronicznej (w formie elektronicznej) poprzez interaktywne formularze znajdujące się na stronach portalu internetowego UZP. Inne formy opublikowania ogłoszeń na stronie UZP nie podlegają akceptacji. Zamieszczenie ogłoszenia jest bezpłatne. Wzory ogłoszeń zamieszczonych w BZP określa minister właściwy do spraw gospodarki mając na uwadze ich rodzaj, jak również wartość planowanego zamówienia publicznego lub konkursu⁶³. W BZP nie zamieszcza się innych ogłoszeń niż

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ Zob. *Kontrola zamówień publicznych na podstawie informatorów Urzędu Zamówień Publicznych z 2009 r. i 2010 r.*, Warszawa 2010, s. 3.

⁶² Przedmiotem sprostowania nie mogą być: dane powiązane z opisem przedmiotu zamówienia, z kryteriami oceny ofert, z warunkami uczestnictwa w postępowaniu, jak również z przyjętym sposobem przeprowadzenia weryfikacji ofert, zob. S. Babiarczyk, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587535228/197739/prawo-zamowien-publicznych-komentarz-wyd-iii> (3.10.2016).

⁶³ Zob. Rozporządzenie Ministra Rozwoju z 26 lipca 2016 r. w sprawie wzorów ogłoszeń zamieszczanych w Biuletynie Zamówień Publicznych (Dz.U. 2016, poz. 1127).

te, które zostały przewidziane na gruncie u.p.z.p.⁶⁴ Niedopuszczalnym jest również wykorzystywanie portalu biuletynu dla publikowania reklam⁶⁵.

2. Zamieszczanie stosownych informacji (ogłoszeń) w tzw. odmienny sposób (na „własnej” stronie internetowej, we własnej siedzibie w miejscu publicznie dostępnym), w tym również w prasie o zasięgu ogólnopolskim⁶⁶. Ogłoszenia tego rodzaju nie mogą pod względem treściowym odbiegać od informacji przekazywanych do oficjalnych publikatorów (do biuletynu, do dziennika urzędowego). W przeciwnym razie świadczyłyby to, o nadaniu pozycji uprzywilejowanej wykonawcom miejscowym (lokalnym), którzy posiadają bliski kontakt, którzy „bývają” w siedzibach podmiotów zamawiających. Pośrednio zaś wskazywałyby na naruszanie zasady uczciwej konkurencji i równego dostępu wykonawców do postępowania.
3. Zamieszczania stosownych informacji (opublikowanie) w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, wówczas, gdy ze względu na wartość zamówienia publicznego informacja (pisemnie, faksem lub drogą elektroniczną) podlega przekazaniu Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej⁶⁷. Ogłoszenia przekazuje się Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej zgod-

⁶⁴ Zob. J. Pieróg, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Legalis, <http://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zoge4tkmbwgmzdony> (2.10.2016).

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Jak wskazuje ustawodawca na gruncie art. 7 ust. 2 pkt. 1 ustawy z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. 1984, nr 5 poz. 24 ze zm.), przez prasę należy rozumieć publikacje periodyczne, które nie tworzą zamkniętej, jednorodnej całości, ukazujące się nie rzadziej niż raz do roku, opatrzone stałym tytułem albo nazwą, numerem bieżącym i datą, a w szczególności: dzienniki i czasopisma, serwisy agencyjne, stałe przekazy teleksowe, biuletyny, programy radiowe i telewizyjne oraz kroniki filmowe; prasą są także wszelkie publikacje periodyczne za pomocą druku, wizji, fonii lub innej techniki rozpowszechniania; prasa obejmuje również zespoły ludzi i poszczególne osoby zajmujące się działalnością dziennikarską istniejące i powstające w wyniku postępu technicznego środki masowego przekazywania, w tym także rozgłośnie oraz telewizyjny i radiowy zakładowe przeznaczone do upowszechniania informacji.

⁶⁷ Stosownie do zawartości art. 7 ust. 1 pkt. 2 ustawy z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. 1984, Nr 5 poz. 24 ze zm.), za dzienniki należy uznać ogólnoinformacyjny druk periodyczny lub przekaz za pomocą dźwięku oraz dźwięku i obrazu, ukazujący się częściej niż raz w tygodniu.

nie z formatem i procedurami elektronicznego przesyłania ogłoszeń wskazanymi na stronie internetowej, o której mowa w ust. 3 załącznika VIII do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE⁶⁸ i ust. 3 załącznika IX do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE⁶⁹. Co istotne, fakultatywne⁷⁰ opublikowanie ogłoszeń w BZP w zakresie ogłoszeń podlegających obowiązkowi publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz opublikowanie ogłoszeń przy użyciu innych prawnie dopuszczalnych środków komunikacji publicznej (społecznej), nie może nastąpić przed ich publikacją w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, albo z upływem 48 godzin od potwierdzenia otrzymania ogłoszenia przez Urząd Publikacji Unii Europejskiej. Tego rodzaju ogłoszenia nie mogą zawierać innych informacji niż informacje zawarte w ogłoszeniach przekazanych Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej. W ogłoszeniach tych należy podać datę przekazania informacji Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej. Co więcej ustawodawca przewiduje w tym wypadku (w zależności od wartości zamówienia) obligatoryjność postępowania po stronie zamawiającego, jak również jego fakultatywność. Ma ona miejsce wówczas, gdy zobowiązanie informacyjne opublikowania danych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej nie występuje, ale

⁶⁸ Dz.U. UE L 94 z 28 marca 2014 r., s. 65–242.

⁶⁹ Prostowanie ogłoszeń przekazywanych Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej jest dopuszczalne tylko w sytuacji modyfikowania mało istotnych (niewielkich) zmian, np. adresów, terminów. W razie konieczności przeprowadzenia modyfikacji o szerszym zakresie znaczeniowym, niezbędnym jest przekazanie nowego ogłoszenia. W tym wypadku proces prostowania nie jest wystarczający. Pociąga to za sobą konieczność zaznaczenia w sekcji „inne informacje” samego faktu zastąpienia uprzedniego ogłoszenia, zob. G. Wicik, P. Wiśniewski, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Legalis, <http://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi2tamrvgmydm> (2.10.2016).

⁷⁰ Stosownie bowiem do zawartości art. 11 ust. 5 u.p.z.p., zamawiający może zamieścić w BZP również takie ogłoszenia, których opublikowanie w biuletynie nie jest obowiązkowe ze względu na wartość zamówienia lub konkursu.

podmiot podejmuje decyzje o jego realizacji⁷¹. Informacja o ogłoszeniach opublikowanych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej podlega zamieszczeniu w elektronicznej bazie Tenders Electronic Daily (TED)⁷². Ogłoszenie (ogłoszenie bezpłatne) jest publikowane w języku tego państwa, z którego pochodzi⁷³.

Wykorzystanie przedstawionych powyżej form komunikowania informacji publicznych podlega różnicowaniu, stosownie do zawartości rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 28 grudnia 2015 r. w sprawie kwot wartości zamówień oraz konkursów, od których uzależniony jest obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej⁷⁴.

Kontynuując rozważania trzeba wskazać, że od strony ściśle przedmiotowej w ramach procesu ogłaszania należy wyróżnić:

1. Wstępne ogłoszenie informacyjne o planowanych (w terminie następnym 12 miesięcy) zamówieniach (o znacznej wartości) lub umowach ramowych dokonywane po zatwierdzeniu, bądź też uchwaleniu planu finansowego stosownie do zawartości obowiązujących przepisów, istniejącego statutu oraz umowy, a jeżeli zamawiający nie sporządza planu finansowego ogłoszenie informacji raz do roku. Zamawiający może ponadto zamieścić ogłoszenie w profilu nabywcy, po upływie 48 godzin od przekazania informacji Urzędowi Publikacji Europejskiej⁷⁵. Zamieszczenie wstępnego ogłoszenia informacyjnego jest obligatoryjne tylko wówczas, gdy zamawiający zamierza dokonać skrócenia terminów składania ofert, stosownie do przysługującego mu

⁷¹ Dz.U. UE L 94 z 28 marca 2014 r., s. 243–374.

⁷² A. Bazan, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587365085/479882/prawo-zamowien-publicznych-komentarz-wyd-ii> (3.10.2016).

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ Dz.U. 2015, poz. 2263 ze zm.

⁷⁵ W przypadku udzielania zamówień na usługi społeczne wszczęcie postępowania rozpoczyna się na skutek ogłoszenia o zamówieniu, bądź też przy pomocy wstępnego ogłoszenia informacyjnego, które nie może obejmować okresu dłuższego niż 12 miesięcy (art. 138 u.p.z.p.), zob. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1564/2005 z 7 września 2005 r. ustanawiające standardowe formularze do publikacji ogłoszeń w ramach procedur zamówień publicznych zgodnie z dyrektywami 2004/17/WE i 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, Dz.U. UE L 257 z 1 października 2005 r., s. 1–126.

uprawnienia wynikającego z opublikowanego ogłoszenia. Po stronie wykonawców nie występuje uprawnienie do żądania przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia objętego treścią wstępnego ogłoszenia. Tego rodzaju sposób komunikowania informacji, gwarantuje wykonawcom pozyskanie informacji o planowanych zamówieniach w poszczególnych dziedzinach gospodarki, a w ich następstwie przygotowanie się i podjęcie decyzji, co do ubiegania się o zamówienie, którego wartość jest wysoka⁷⁶.

2. Okresowe ogłoszenia informacyjne o planowanych (w terminie następnych 12 miesięcy) zamówieniach sektorowych lub umowach ramowych, których wartość została określona na gruncie art. 135 ust. 1 u.p.z.p. Ogłoszenie tego rodzaju może być zamieszczone również w profilu nabywcy po przekazaniu niniejszego profilu Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej drogą elektroniczną, stosownie do obowiązujących procedur i przy użyciu form określonych na stronie internetowej⁷⁷.
3. Ogłoszenie o podjęciu przez zamawiającego działań mających na celu udzielenie zamówienia publicznego tzw. ogłoszenie o zamówieniach publicznych⁷⁸ przeprowadzanych w trybach przewidzianych na gruncie uregulowań u.p.z.p. realizowane w miejscu publicznie dostępnym, w siedzibie zamawiającego, na jego stronie internetowej, w Biuletynie

⁷⁶ Zob. A.E. Norek, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587528796/341913/prawo-zamowien-publicznych-komentarz-wyd-iii> (3.10.2016), zob. więcej: *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej*, red. M. Lamke, Warszawa 2001, s. 54 i n.

⁷⁷ Jeżeli ogłoszenie informacyjne o planowanych zamówieniach sektorowych zawiera zaproszenie do ubiegania się o zamówienie sektorowe, wówczas udzielający zamówienia w trybie przetargu ograniczonego i negocjacji z ogłoszeniem może zrezygnować z opublikowania ogłoszenia o zamówieniu (art. 135 ust. 5 u.p.z.p.).

⁷⁸ Warto w tym miejscu dokonać podkreślenia, że w przypadku ogłoszenia w postępowaniu o udzielenie zamówienia w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa przekazuje się je Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej zgodnie z formatem i procedurami elektronicznego przesyłania ogłoszeń wskazanymi na stronie internetowej, o której mowa w ust. 3 załącznika VI do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa i zmieniającej dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE (Dz.U. UE L 216 z 20.8.2009 r.), s. 76–136.

Zamówień Publicznych, bądź też w Dzienniku Urzędowym Publikacji Unii Europejskiej⁷⁹. Mają one dominujące znaczenie, albowiem przy ich pomocy potencjalni wykonawcy mogą podejmować decyzje o ubieganiu się o udzielenie im zamówienia publicznego;

4. Ogłoszenie o zamiarze zawarcia umowy przeprowadzane niezwłocznie po dokonaniu wyboru najkorzystniejszej oferty w przypadku prowadzonych negocjacji bez ogłoszenia, jak również w „sytuacji” zamówienia z wolnej ręki, kiedy to ogłoszenie niniejszego rodzaju następuje bezpośrednio po wszczęciu postępowania. Zdaniem H.A. Nowickiego, instytucja ogłoszeń o zamiarze zawarcia umowy posiada szczególnie pozytywne znaczenie dla tych zamawiających, którzy udzielają zamówień publicznych współfinansowanych ze środków pomocowych⁸⁰.
5. Ogłoszenie o konkursie, jak również ogłoszenie o wynikach przeprowadzonego konkursu.
6. Ogłoszenie o ustanowieniu systemu kwalifikowania wykonawców podlegające opublikowaniu na stronie internetowej zamawiającego oraz podlegające przekazaniu do publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Jeżeli został on ustanowiony na okres przekraczający 3 lata, wówczas jego „aktualizacja” – ponowne ogłoszenie następuje raz do roku.
7. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania w trybie licytacji elektronicznej wyłącznie na stronie internetowej podmiotu zamawiającego, jak również na stronie, na której ma być przeprowadzona licytacja.
8. Ogłoszenie dotyczące zawierania umów ramowych⁸¹.

⁷⁹ W przypadku udzielenia zamówienia w drodze licytacji elektronicznej ogłoszenie podlega upublicznieniu na stronie, na której będzie prowadzona licytacja (art. 75 u.p.z.p.).

⁸⁰ Zob. *Prawo zamówień publicznych. Komentarz po nowelizacji*, red. H.A. Nowicki, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587688248/485688/prawo-zamowien-publicznych-komentarz-do-nowelizacji> (1.10.2016).

⁸¹ Jak wskazuje ustawodawca, na płaszczyźnie art. 99 u.p.z.p. zamawiający może zawrzeć umowę ramową po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego, stosując wówczas uregulowania odnoszące się do udzielania zamówienia w trybie przetargu ograniczonego, nieograniczonego, negocjacji z ogłoszeniem, dialogu konkurencyjnego, negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki lub partnerstwa innowacyjnego. Celem umowy ramowej jest określenie warunków, na podstawie których w przyszłości będą udzielane zamówienia publiczne, w szczególności odnoszące się do ceny lub do ilości. Sama

9. Ogłoszenie dotyczące ustanowienia dynamicznego systemu zakupów publicznych wraz z informacjami odnoszącymi się do jego prowadzenia (art. 104 u.p.z.p.).
10. Ogłoszenie o udzieleniu zamówienia publicznego i zawarciu umowy jak również o dokonaniu modyfikacji jej zawartości. Tego rodzaju „informowanie” gwarantuje upowszechnienie informacji na temat warunków, na podstawie których nastąpi udzielenie zamówienia publicznego. Tym samym podawanie do publicznej wiadomości, jako dopuszczalny proces komunikowania informacji „każdemu”, stanowi zasadnicze źródło wiedzy w przedmiocie rynku określonych zamówień publicznych.

Uwzględniając zawartość przeprowadzanej klasyfikacji należy wskazać, że omawiana zasada jawności (dostępności) realizowana przy pomocy ogłoszeń pochodzących od podmiotu zamawiającego dostarcza potrzebnej wiedzy zarówno o zamiarze udzielania zamówienia, jak również o jego przebiegu oraz ostatecznym rezultacie⁸². Ustawodawca dokonuje podkreślenia znaczenia procedury ogłaszania danych o zamówieniach publicznych wskazując na konieczność dokumentowania przez zamawiającego realizacji niniejszego zobowiązania informacyjnego. Chodzi w tym wypadku m.in. o konieczność przechowywania dowodu opublikowania ogłoszenia w BZP oraz dowodu przekazania ogłoszenia Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej.

Ponadto niezależnie od przedstawionej klasyfikacji ustawodawca na płaszczyźnie uregulowań u.p.z.p. determinuje instytucję ogłoszenia, które pozostaje w ścisłym związku z prowadzonymi naborami na stanowisko Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych. Podlegają one upublicznieniu w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie urzędu, w BIP urzędu oraz Kancelarii Prezesa Rady Ministrów⁸³. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku prowadzonego postępowania kwalifikacyjnego na członków Krajowej Izby Odwoławczej.

jednak w swej istocie nie jest zamówieniem publicznym; zob. M. Stachowiak, J. Jerzykowski, *op.cit.*, s. 113.

⁸² Zob. M. Stachowiak, J. Jerzykowski, *op.cit.*, s. 18.

⁸³ Powinno ono zawierać: nazwę i adres Urzędu, określenie stanowiska, wymagania związane ze stanowiskiem wynikające z przepisów prawa, zakres zadań wykonywanych na stanowisku, wskazanie wymaganych dokumentów, termin i miejsce składania dokumentów, informację o metodach i technikach naboru (art. 153 ust. 3 u.p.z.p.).

Rozpoczęcie postępowania ogłasza minister właściwy do spraw gospodarki na wniosek Prezesa UZP. Ogłoszenie podlega upowszechnieniu za pośrednictwem BIP urzędu i Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, jak również w prasie o zasięgu ogólnopolskim.

Jak zostało już uprzednio wskazane, do ogółu zobowiązań informacyjnych leżących po stronie podmiotu zamawiającego, należy zaliczyć również podejmowanie działań mających na celu zagwarantowanie dostępności do dokumentacji związanej z postępowaniem w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego (inaczej określanej, jako dokumentacji (z) postępowania). Zakres przedmiotowej dostępności jest szeroki. Od strony podmiotowej obejmuje niepodlegający ograniczeniom krąg podmiotów, którego występowanie potwierdza otwartość katalogu jednostek uprawnionych informacyjnie w myśl uregulowań u.d.i.p. Zasady jawności przedmiotowego protokołu⁸⁴ i jego załączników określają uregulowania u.p.z.p.⁸⁵

W myśl uregulowań u.p.z.p., tzw. „dokumentacja utrwalająca przebieg postępowania” podlega udostępnieniu każdemu i w każdym czasie. Bez wątpienia jest to przejaw występowania jawności zarówno w aspekcie wewnętrznym (dostępność zagwarantowana wykonawcom) i zewnętrzny (dostępność zagwarantowana wszystkim zainteresowanym jednostkom). Do niniejszej grupy – grupy podmiotów zainteresowanych informacyjnie można zaliczyć zarówno osoby fizyczne, jak również wnioskodawców instytucjonalnych (osoby prawne)⁸⁶. Od podmiotu zainteresowanego (podobnie jak to ma miejsce na gruncie

⁸⁴ Wjęciu słownikowym protokołem jest sprawozdanie przygotowane przez wykwalifikowaną osobę, przedstawiające w sposób zwięzły, ale i dokładny, przebieg przeprowadzanych czynności w sprawie, zob. M. Szymczak red., *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1979, s. 944.

⁸⁵ „Artykuł 1 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej stanowi, że przepisy tej ustawy nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmienne zasady i tryb dostępu do informacji będących informacjami publicznymi. Oznacza to, że ustawa o dostępie do informacji publicznej reguluje ogólne zasady postępowania w tych sprawach a jej przepisów nie stosuje się wyłącznie wtedy, gdy są one nie do pogodzenia z przepisami ustaw szczególnych, które w sposób odmienny regulują zasady i tryb dostępu do informacji publicznych”, zob. Wyrok NSA z 9 października 2009 r., I OSK 322/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/05754D4FFF> (3.10.2016).

⁸⁶ Zob. J. Olszewska – Stempel, *Prawo zamówień publicznych. Wybór najkorzystniejszej oferty i zawieranie umów*, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/monografia/369278280/23/prawo-zamowien-publicznych-wybor-najkorzystniejszej-oferty-i-zawieranie-umow?keyword=prawo%20zam%C3%B3wie%C5%84%20publicznych> (1.10.2016).

art. 2 ust. 2 u.d.i.p.) niedopuszczalnym jest żądanie wykazania interesu prawnego lub faktycznego w procesie jego udostępnienia⁸⁷. „Zawężenia” zakresu dostępności do zawartości protokołu (limitowania przedmiotowego) należy doszukiwać się w zakresie ograniczeń ogólnych przewidzianych dla procesu udostępniania informacji, dotyczących postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego⁸⁸. Zostaną one omówione w dalszej części opracowania. Z drugiej jednakże strony nie należy zapominać o zawartości art. 96 ust. 3 u.p.z.p. Ograniczenie jawności protokołu opiera się bowiem również na ustawowym określeniu tzw. najwcześniejszego momentu ujawnienia zawartości przedłożonych przez wykonawców ofert, ofert wstępnych, wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Załączniki do protokołu udostępnia się po dokonaniu wyboru najkorzystniejszej oferty lub unieważnieniu postępowania, z tym że oferty udostępnia się od chwili ich otwarcia, oferty wstępne od dnia zaproszenia do składania ofert, a wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu od dnia poinformowania o wynikach oceny spełniania warunków udziału w postępowaniu.

Jak wskazuje ustawodawca, na gruncie art. 96 ust. 3 u.p.z.p. protokół postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego jest jawny. Ustawodawca przewiduje również dostępność do zawartości jego załączników. Stanowi tym samym wyraz potwierdzenia dla procedury udostępnienia tzw. dokumentów wewnętrznych podmiotu zamawiającego, która na płaszczyźnie doktrynalnej wywołuje szereg rozbieżności interpretacyjnych w kontekście identyfikowania zakresu informacji podlegających udostępnieniu⁸⁹.

⁸⁷ Zob. P. Schmidt, *op.cit.*, s. 182.

⁸⁸ Do niniejszej grupy informacji wyłączonych spod procesu udostępnienia (jawności protokołu), należy zaliczyć dane osobowe oraz dane co do karalności z Krajowego Rejestru Karnego, zob. S. Babiarczyk, *op.cit.* O ewentualnych ograniczeniach jawności protokołu wynikających z przepisów ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych wypowiedział się również A.E. Norek, zob. A.E. Norek, *op.cit.*, System Informacji Prawnej Lex, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587528796/341913/prawo-zamowien-publicznych-komentarz-wyd-iii> (3.10.2016).

⁸⁹ Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na dwukierunkowość poglądów dotyczących jawności dokumentacji tzw. wewnętrznej, zob. P. Sitniewski, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Wrocław, 2011, s. 71, wyrok WSA we Wrocławiu z 26 maja 2010 r., IV SAB/Wr 19/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/76688F7083> (30.09.2016), wyrok WSA we Wrocławiu z 22 listopada 2006 r., IV SA/Wr 712/06, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/C1E96FF8B1> (30.09.2016).

Protokół niewątpliwie stanowi podstawową dokumentację za pomocą, której z jednej strony dochodzi do utrwalenia czynności podejmowanych przez zamawiającego i z drugiej do dostarczenia zainteresowanym stosownych informacji o przebiegu procedury. Obowiązek jego sporządzenia (dokonania ściśle określonych czynności faktycznych) powstaje wraz z chwilą rozpoczęcia postępowania – tj. z momentem pierwszej czynności prowadzącej do jego podjęcia. To implikuje stwierdzenie, w myśl którego wbrew jednoznacznemu określeniu, że zamawiający sporządza protokół w trakcie prowadzonego postępowania, należy stanąć na stanowisku o występowaniu tzw. wstecznej jawności, obejmującej swym zakresem również czynności poprzedzające początkowy etap postępowania. Potwierdzenia dla niniejszego stanu rzeczy należy poszukiwać w treści rozporządzenia wykonawczego, wydanego na podstawie art. 95 ust. 5 u.p.z.p. Protokół podlega stopniowemu ukształtowaniu (jest sporządzany na bieżąco). Szczegółowy opis przeprowadzenia czynności przez zamawiającego, powinien znaleźć się w protokole niezwłocznie po „właściwym” rozpoczęciu procedury. Zobowiązanie protokołowania pozostaje w całkowitej niezależności od przyjętego trybu udzielenia zamówienia oraz jego rzeczywistej wartości.

Na gruncie art. 96 ust. 1 u.p.z.p. dochodzi do minimalnego wyznaczenia ram zawartości treściowej protokołu postępowania. Sporządzony i podlegający udostępnieniu protokół obejmuje (powinien obejmować) następujące informacje: o trybie udzielenia zamówienia; imię i nazwisko albo nazwę wykonawcy, którego oferta została wybrana, jako najkorzystniejsza, oraz powody wyboru jego oferty, a także, jeśli jest to wiadome, wskazanie części zamówienia lub umowy ramowej, którą ten wykonawca zamierza zlecić do wykonania osobom trzecim i jeśli jest to wiadome w danym momencie – imiona i nazwiska albo nazwy ewentualnych podwykonawców; nazwę i adres zamawiającego, przedmiot i wartość umowy w sprawie zamówienia publicznego, umowy ramowej lub dynamicznego systemu zakupów; w stosownych przypadkach, wyniki badania podstaw wykluczenia, oceny spełniania warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji; powody odrzucenia ofert; w przypadku negocjacji z ogłoszeniem, dialogu konkurencyjnego, negocjacji bez ogłoszenia albo zamówienia z wolnej ręki wskazanie okoliczności uzasadniających zastosowanie wybranego trybu; powody, z których zamawiający postanowił nie udzielać zamówienia, nie zawierać umowy ramowej albo nie ustanawiać

dynamicznego systemu zakupów; powody niedokonania podziału zamówienia na części; powody odstąpienia od wymogu użycia środków komunikacji elektronicznej do składania ofert; w przypadku, gdy wykonawca lub osoby uprawnione do reprezentowania wykonawcy pozostają z zamawiającym lub osobami uprawnionymi do reprezentowania zamawiającego w określonych relacjach, informację na temat tych relacji i podjęte w związku z tym środki; informacje dotyczące osób wykonujących czynności związane z przygotowaniem postępowania o udzielenie zamówienia oraz osób wykonujących czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia pozostających w określonych relacjach i na temat złożenia przez nie stosownego oświadczenia.

Szczegółowe zaś wyznaczenie zawartości merytorycznej protokołu z jednoczesnym dokonaniem ilościowego i rodzajowego zróżnicowania informacji podlegających udostępnieniu w ramach omawianej dokumentacji wraz z wyznaczeniem wzoru protokołu odpowiedniego ze względu na wartość zamówienia, jak również z uwagi na przyjęty tryb udzielenia zamówienia publicznego, następuje na gruncie uregulowań rozporządzenia Ministra Rozwoju z 26 lipca 2016 r. w sprawie protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego⁹⁰. Udostępnienie protokołu i jego załączników następuje na wniosek podmiotu zainteresowanego. Nie podlega tzw. bezwnioskowemu trybowi upublicznienia, choć sam proces jego (ich) przekazania, jest realizowany przy użyciu środków komunikacji elektronicznej (poczta elektroniczna). W przypadku jednakże dokumentacji papierowej, jeżeli upublicznienie jej zawartości ze względów technicznych bądź z uwagi na znaczną ilość oczekiwanych informacji, za pomocą środków komunikacji elektronicznej jest utrudnione, wówczas proces udostępniania może zostać zrealizowany w odmienny sposób, o czym zawiadamia się zainteresowanego. Co jednak ważne, bez zgody zamawiającego wnioskodawca w trakcie wglądu do protokołu lub załączników, w miejscu wyznaczonym przez zamawiającego, nie może samodzielnie dokonywać procesu przekształcenia. Nie może samodzielnie (bez zgody zamawiającego) kopiować lub utrzymywać dokumentacji za pomocą urządzeń lub środków technicznych służących do utrwalania obrazu treści złożonych ofert lub wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Udostępnienie protokołu i jego załączników jest wolne od opłat, z tym jednak, że sporządzenie i przekazanie zainteresowa-

⁹⁰ Dz.U. 2016, poz. 1128.

nemu kopii posiadanej dokumentacji może pociągać za sobą koszty odpowiadające wartości wykorzystanych przez zamawiającego materiałów⁹¹. W żadnym jednak razie nie mogą to być koszty o charakterze osobowym.

Co do zasady, udostępnienie wnioskodawcy protokołu lub jego załączników następuje w trybie niezwłocznym. Niemniej jednak w wyjątkowych przypadkach, w szczególności związanych z zapewnieniem sprawnego toku prac odnoszących się do przeprowadzenia badania i oceny ofert, ich udostępnienie lub udostępnienie wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, następuje w terminie wyznaczonym przez zamawiającego. Termin ten nie może być jednak określony w taki sposób, w którym dochodziłoby do zagwarantowania dostępności do dokumentacji w terminie późniejszym aniżeli dzień przekazania informacji o wyborze najkorzystniejszej oferty, aniżeli dzień przekazania informacji o wynikach oceny, o spełnianiu warunków udziału w postępowaniu i otrzymanych ocenach spełniania tych warunków, lub też dzień przekazania informacji o unieważnieniu postępowania.

Na zakończenie prowadzonych rozważań należy również zwrócić uwagę, że kwestia dostępności do dokumentacji z postępowania pozostaje w ścisłym związku zagadnieniem obligatoryjności jej przechowywania. To niewątpliwie gwarantuje faktyczną – rzeczywistą możliwość realizacji przedmiotowej zasady jawności. Brak bowiem istnienia dokumentacji na skutek niedochowania obowiązków jej „zabezpieczenia”, z urzędu eliminuje dopuszczalność procesu udostępnienia, pomimo istnienia tzw. dobrej woli, chęci po stronie podmiotu zamawiającego. Ustawodawca nakłada na zamawiającego obowiązek przechowywania protokołu wraz z jego załącznikami przez okres 4 lat od dnia zakończenia postępowania o udzielenie zamówienia, w sposób gwarantujący jego nienaruszalność. Termin niniejszy rozpoczyna się wraz zakończeniem postępowania, a zatem następnego dnia po zawarciu umowy będącej zwieńczeniem prowadzonej procedury. Jeżeli związanie „kontraktem” przekracza okres 4 lat, zamawiający ma obowiązek przechowywać umowę przez cały czas jej obowiązywania.

⁹¹ Zob. G. Wicik, P. Wiśniewski, op.cit. Warto w tym miejscu dokonać podkreślenia, że zawartość aktu wykonawczego nie determinuje kwestii ponoszenia kosztów przez wnioskodawcę w związku z dokonaniem, stosownie do wniosku zainteresowanego, procesu przekształcenia informacji. W obliczu braku uregulowania niniejszej materii na gruncie u.p.z.p. należy sięgnąć do zawartości art. 15 u.d.i.p.

Jak wynika z przedstawionego powyżej sformułowania, ustawodawca determinuje odmienny okres przechowywania umowy w sprawie zamówienia publicznego, w czym można upatrywać wyodrębnienia jej, jako szczególnej kategorii załącznika do protokołu postępowania. Co istotne, tego rodzaju „szczegółności” umowy, należy doszukiwać się również w kontekście procesu udostępniania jej zawartości. Ustawodawca wskazuje na jawność umowy podkreślając jednocześnie, że udostępnienie jej następuje w oparciu o zasady określone zawartością u.d.i.p. Chodzi w tym wypadku o zasadę: powszechności (podmiotowej i przedmiotowej), równego dostępu, bezpłatności, sądowej kontroli, pierwszeństwa trybu bezwnioskowego, osobistej odpowiedzialności w związku z zawinioną odmową (z nieudostępnieniem informacji publicznej)⁹². Zakres tego rodzaju procesu udostępniania informacji publicznej prowadzi do konstatacji, w świetle której w obliczu braku bezwnioskowego upublicznienia treści umowy, osoba zainteresowana może wystąpić z żądaniem (wnioskiem) udostępnienia jej zawartości. Od osoby zainteresowanej (tzw. każdego) nie można oczekiwać (nie można żądać) wykazania interesu prawnego i faktycznego. Nic jednakże nie stoi na przeszkodzie, aby udostępnienie przybrało formę wyłożenia lub wywieszenia umowy w miejscach ogólnie dostępnych lub też poprzez zainstalowanie urządzeń umożliwiających zapoznanie się z zawartością umowy. Proces udostępnienia obejmuje uprawnienie do otrzymania informacji prostej i złożonej pozostającej w ścisłym związku z dopuszczalnością przeprowadzenia procesu przetworzenia lub przekształcenia danych publicznych. Co więcej obejmuje nie tylko samą zawartość umowy, ale także dokumentację pozostającą w ścisłym związku z realizacją umowy, tj. dziennik budowy, kosztorysy podwykonawcze, protokoły odbiorców⁹³. W przedstawionym sformułowaniu należy doszukiwać się potwierdzenia dla zasadności twierdzenia, w myśl którego podmioty zobowiązane informacyjnie mają obowiązek udostępniania danych o sprawach publicznych, które zostały przez nich wytworzone, jak i również, które znajdują się w ich posiadaniu, mimo iż nie są oni ich twórcami⁹⁴. Podmiot zamawiający jest zobligowany umożliwić przeprowadzenie procesu kopiowania,

⁹² Zob. M. Bernaczyk, *op.cit.*, s. 122.

⁹³ Zob. A.E. Norek, *op.cit.*

⁹⁴ Zob. Wyrok WSA w Warszawie z 16 lipca 2008 r., II SA/Wa 721/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/3D15745F5F> (3.10.2016).

a jeżeli proces udostępnienia pociąga za sobą dodatkowe koszty może prowadzić do konieczności uiszczenia odpowiedniej opłaty przez podmiot zainteresowany informacyjnie. Udostępnienie powinno nastąpić bez zbędnej zwłoki nie później jednakże niż po upływie 14 dni od dnia przekazania stosownego żądania. Odmowa udostępnienia następuje w drodze decyzji administracyjnej wymagającej uzasadnienia wraz z podaniem imienia, nazwiska oraz pełnionej funkcji osoby odpowiedzialnej za zajęcie negatywnego stanowiska. Na odmowę udostępnienia informacji z powołaniem się na ochronę informacji niejawnych, tajemnicę przedsiębiorstwa lub ochronę prywatności, jak również przez wzgląd na ochronę innych tajemnic ustawowo chronionych przysługuje prawo do wniesienia odwołania lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy. W przypadku uchylenia się od realizacji obowiązku udostępnienia informacji, ustawodawca kształtuje dopuszczalność wymierzenia sankcji karnych w postaci nałożenia kary grzywny, ograniczenia wolności, bądź też pozbawienia wolności do jednego roku. Obowiązek udostępniania umowy (realizacji zasady jawności) spoczywa na wszystkich zamawiających nawet wówczas, gdy nie wyczerpują oni wszystkich znamion przypisywanych podmiotom zobowiązanym informacyjnie w rozumieniu uregulowań u.d.i.p. W żadnym jednak razie (wbrew milczeniu ustawodawcy) na płaszczyźnie uregulowań u.p.z.p. nie należy doszukiwać się niniejszego zobowiązania po stronie przeciwnej umowy – po stronie wykonawcy⁹⁵.

Kontynuując rozważania dotyczące realizacji dostępu do informacji publicznej należy wspomnieć również o zakresie kompetencji informacyjnych, bądź też pozostających w ścisłym związku z działalnością informacyjną Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych. Wydaje się to o tyle istotne, albowiem z jednej strony fakt ich występowania daje zamawiającym możliwość wywiązania się z zobowiązań informacyjnych, z drugiej zaś choćby pośrednio wspomaga prawidłowość prowadzenia przedmiotowego procesu informacyjnego. Chodzi w tym wypadku o czynności prowadzenia Biuletynu Zamówień Publicznych, prowadzenia strony internetowej urzędu i ogłaszania na stronie internetowej listy organizacji uprawnionych do przedkładania środków ochrony prawnej, przygotowania i upowszechniania wzorów umów w sprawach o za-

⁹⁵ Zob. P. Granecki, *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, System Informacji Prawnej Legalis, <http://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zoge4tambwgazdenq> (1.10.2016), zob. też W. Dzierżanowski, op.cit.

mówienia publiczne, regulaminów i innych dokumentów stosowanych w procedurze udzielania zamówień publicznych, udostępniania na stronie urzędu opinii przedstawiających interpretację przepisów u.p.z.p., które budzą poważne wątpliwości bądź też, które wywołują rozbieżności w orzecznictwie, przy użyciu orzecznictwa sądów, Trybunału Konstytucyjnego, lub też Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski, jak również na stronie internetowej urzędu, wykazu aktów prawnych wdrażających przypisy określone w załączniku II do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylającej dyrektywę 2004/17/WE⁹⁶.

V.

W opozycji do ukształtowanej na płaszczyźnie art. 8 ust. 1 u.p.z.p. zasady jawności należy zwrócić uwagę na ustawowo przewidziane ograniczenia dostępności do informacji publicznej. Zostały one określone na gruncie art. 8 ust. 3 u.p.z.p., art. 131v u.p.z.p., art. 138c u.p.z.p., oraz art. 58 ust. 3 u.p.z.p. W myśl przywołanych uregulowań nie ujawnia się informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów ustawy z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej zw. u.z.n.k.)⁹⁷, jeżeli wykonawca, nie później niż w terminie składania ofert lub wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, zastrzegł, że nie mogą być one udostępniane oraz wykazał, iż zastrzeżone informacje stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa⁹⁸. W tym wypadku zastrzeżenie musi posiadać konkretny zakres treściowy, a wykonawca musi co najmniej uprawdopodobnić, że określonego rodzaju informacje stanowią jego tajemnicę przedsiębiorstwa⁹⁹. Chodzi w tym wypad-

⁹⁶ Dz.U. UE L 94 z 28.3.2014 r., s. 243–374.

⁹⁷ Dz.U. 2003, Nr 153, poz. 1503 ze zm.

⁹⁸ Zob. uchwała Sądu Najwyższego z 21 października 2005 r., III CZP 74/05, <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia1/iii%20czp%2074-05.pdf> (30.09.2016).

⁹⁹ Zob. A. Bazan, op.cit., zob. też wyrok KIO z 7 września 2012 r., KIO 1812/12 oraz KIO 1824/12, ftp://ftp.uzp.gov.pl/KIO/Wyroki/2012_1812_1824.pdf (2.10.2016), zob. wyrok WSA w Łodzi z 9 czerwca 2014 r., II SAB/Łd 50/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/do->

ku o nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności (art. 11 ust. 4 u.z.n.k.)¹⁰⁰. Zastrzeżenie niniejszego rodzaju nie może dotyczyć nazwy (firmy), adresu wykonawcy, informacji dotyczących cen, terminów wykonania zamówienia, okresu gwarancji oraz warunków płatności określonych w ofercie. Musi posiadać charakter wyjątkowy wobec przyjętej w sposób ogólny na gruncie u.p.z.p. jawności postępowania¹⁰¹. Ponadto należy zauważyć, że wykonawcy nie mogą wyłączyć jawności informacji podlegających udostępnieniu na podstawie odrębnych uregulowań prawnych¹⁰².

Jak wskazuje ustawodawca, na gruncie art. 8 ust. 2 i 2a u.p.z.p. zamawiający może ograniczyć dostęp do informacji związanych z postępowaniem o udzielenie zamówienia tylko w przypadkach określonych w ustawie. Zamawiający może określić w siwz wymogi dotyczące zachowania poufnego charakteru informacji przekazanych wykonawcy w toku postępowania. Ponadto, jeżeli jest to uzasadnione ochroną prywatności lub interesem publicznym, zamawiający może nie ujawniać danych osobowych lub wysokości wynagrodzenia, w zakresie dostaw lub usług z zakresu działalności kulturalnej związanej z organizacją wystaw, koncertów, konkursów, festiwali, widowisk, spektakli teatralnych, przedsięwzięć z zakresu edukacji kulturalnej lub z gromadzeniem materiałów bibliotecznych przez biblioteki lub muzealiów, a także z zakresu działalności

c/482BB8C7D5 (3.10.2016) oraz wyrok WSA w Warszawie 12 października 2012 r., II SA/Wa 1483/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/7C6D9486A0> (3.10.2016), zob. Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 21 października 2005 r., III CZP 74/05, <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia1/iii%20czp%2074-05.pdf> (3.10.2016).

¹⁰⁰ Za tajemnicę przedsiębiorstwa nie mogą być uznane informacje, możliwe do pozyskania za pośrednictwem rejestrów publicznych, zob. S. Babiarz, *op.cit.*, zob. też wyrok Zespołu Arbitrów z 25 kwietnia 2003 r., UZP/ZO/-466/02, podają za A.E. Norek, *op.cit.*, zob. Postanowienie Sądu Antymonopolowego z 15 maja 1996 r., XVII ANZ 1/96 Wokanda 1997, nr 10, poz. 55.

¹⁰¹ W odróżnieniu od uprzednio występującej praktyki orzeczniczej, w razie nieuprawnionego zastrzeżenia niejawności przez wykonawcę, jego oferta nie podlega odrzuceniu, ale na zamawiającym spoczywa zobowiązanie, którego treścią jest przeprowadzenie badania, co do zasadności zgłoszonego zastrzeżenia. W razie ustalenia jego bezzasadności informacja podlega ujawnieniu, zob. G. Wicik, P. Wiśniewski, *op.cit.*

¹⁰² Zob. M. Stachowiak, J. Jerzykowski, *op.cit.*, s. 106.

archiwalnej związanej z gromadzeniem materiałów archiwalnych, jeżeli zamówienia te nie służą wyposażaniu zamawiającego w środki trwale przeznaczone do bieżącej obsługi jego działalności, o ile wykonawca, przed podpisaniem umowy w sprawie zamówienia publicznego, zastrzegł, że dane te nie mogą być udostępniane¹⁰³. Stosownie zaś do zawartości art. 138c ust. 1 pkt. 1 u.p.z.p., w przypadku zamówień sektorowych zamawiający może zobowiązać wykonawców do zachowania poufnego charakteru informacji przekazywanych im w toku postępowania o udzielenie zamówienia¹⁰⁴.

VI.

Reasumując prowadzone rozważania należy stwierdzić, że instytucja udostępniania informacji publicznych w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego posiada istotne znaczenie. Nie jest tajemnicą, że Rzeczpospolita będąc demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, musi gwarantować istnienie rozbudowanego systemu kontroli¹⁰⁵. W ramach niniejszego swoje miejsce odnajduje kontrolowanie społeczne, realizowane dzięki możliwości zdobywania i gromadzenia przez jednostki informacji, które wyczerpują znamiona wiedzy publicznej¹⁰⁶. Dopuszczalność tego rodzaju kontrolowania opiera się na zawartości uregulowań u.p.z.p. przewidujących jawność postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego oraz na regulacjach u.d.i.p., determinujących w sposób ogólny realizację procesu udostępniania informacji o sprawach publicznych. Trzeba jednakże w tym miejscu zauważyć, że dostęp do wiedzy publicznej wyczerpujący znamiona instytucji społecznego kontrolowania, nie legitymuje się występowaniem w jego ramach środków władczego oddziaływania, choć informacja (jej posiadanie) jest czynnikiem posiadającym dominującą war-

¹⁰³ Zob. art. 8 ust. 4 w związku z art. 67 ust. 1 pkt 1 i pkt. 1a u.p.z.p.

¹⁰⁴ W pozostałych zaś postępowaniach prowadzonych w trybach szczególnych dominuje zasada tajności. Obejmuje zakaz ujawniania danych technicznych i handlowych pozostających w ścisłym związku z prowadzoną procedurą. Podobnie sytuacja wygląda, jeśli chodzi o prowadzenie negocjacji z ogłoszeniem oraz bez ogłoszenia. (art. 58 ust. 3 u.p.z.p. oraz art. 65 u.p.z.p.), zob. G. Herz, *op.cit.*, s. 41.

¹⁰⁵ Zob. P. Schmidt, *op.cit.*, s. 185.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

tość w realiach tzw. wolnego rynku¹⁰⁷. Dostęp do informacji, może jedynie uwidaczniać występujące nieprawidłowości w badanej działalności podmiotu zamawiającego i prowadzonych przez niego postępowań. Poza ewentualną możliwością kształtowania pozytywnych postaw po stronie podmiotów zamawiających, realizacja zasady jawności zamówień publicznych nie gwarantuje pełnego wyeliminowania nadużyć i uchybień przepisom obowiązującego prawa. Z drugiej jednakże strony pomimo braku możliwości wiążącego wpływania na planowane i prowadzone postępowania, ogół czynności prawnie gwarantowanych i determinujących proces informacyjny oddziałuje na świadomość jednostek w przedmiocie prawidłowości procedowania i wydatkowania środków publicznych oraz dysponowania majątkiem publicznym. Tym samym realizacja interesu informacyjnego poszczególnych jednostek wyrażająca się w samym fakcie występowania instytucji dostępu, przemawia również za istnieniem ochrony interesu publicznego – interesu państwa i jego społeczeństwa. W sferze zamówień publicznych tego rodzaju interesem jest ochrona prawidłowego funkcjonowania gospodarki rynkowej oraz podstawowych wartości systemu zamówień publicznych¹⁰⁸. I choć pozornie realizacja tego rodzaju interesu w związku z kształtowanymi ograniczeniami pozostaje w sprzeczności z interesami o charakterze indywidualnym, tego rodzaju założenie nie posiada zastosowania względem ochrony interesu informacyjnego w ramach dostępu do wiedzy publicznej. Udostępnianie danych publicznych odnoszących się do postępowania o udzielenie zamówienia publicznego gwarantuje uczestnictwo jednostek w funkcjonowaniu państwa, przesądzając tym samym o istnieniu społeczeństwa obywatelskiego i społeczeństwa informacyjnego.

Literatura

Aleksandrowicz T.R., *Komentarz do ustawy o dostępie do informacji publicznej*, Warszawa 2008.

Babiarz S., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Lex/el 2013.

¹⁰⁷ Zob. A. Borkowski, M. Guziński, K. Horubski, K. Kiczka, L. Kieres, T. Kocowski, W. Miemiec, M. Szydło, op.cit., s. 49; zob. W. Dzierżanowski, op.cit.

¹⁰⁸ Ibidem, s. 183.

- Bazan A., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Lex/el 2015.
- Berger P.L., *Społeczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983.
- Bernaczyk M., Jabłoński M., Wygoda K., *Biuletyn Informacji Publicznej. Informatyzacja administracji*, Wrocław 2005.
- Bernaczyk M., *Obowiązek bezwziostkowego udostępniania informacji publicznej*, Warszawa 2008.
- Borkowski A., Guziński M., Horubski K., Kiczka K., Kieres L., Kocowski T., Miemieć W., Szydło M., *Prawo zamówień publicznych*, Wrocław 2008.
- Cichos K., Wójkowski G., *Biuletyn Informacji Publicznej Urzędów Gmin i Miast Województwa Śląskiego*, Katowice 2010.
- Dragon A., Litwiński A., Sibiga G., *Problemy samorządu terytorialnego. Dostęp do informacji publicznej*, „Miscellanea Iuridica”, t. 4, Tychy 2004.
- Dzierżanowski W., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Lex/el 2014
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2014.
- Górzyńska T., *Prawo do informacji i zasada jawności administracyjnej. Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków 1999.
- Granecki P., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Legalis/el 2016.
- Jabłoński M., Wygoda K., *Dostęp do informacji i jego granice*, Wrocław 2002.
- Jaśkowska M., *Dostęp do informacji publicznej. Zagadnienia wybrane (materiał na konferencji sędziów NSA Popowo 14–16 października 2002)*, Warszawa 2002.
- Kontrola zamówień publicznych*, red. T. Kocowski, J. Sadowy, Wrocław – Warszawa 2013.
- Norek A.E., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Lex/el 2007.
- Obywatelskie prawo do informacji*, red. T. Gardocka, Warszawa 2008.
- Olszewska – Stempel J., *Prawo zamówień publicznych. Wybór najkorzystniejszej oferty i zawieranie umów*, LEX/el 2013.
- Pieróg J., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Legalis/el 2016.
- Prawna działalność instytucji społeczeństwa obywatelskiego*, red. J. Blicharz, Wrocław 2009.
- Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2010.
- Prawo do dobrej administracji*, red. H. Machińska, Warszawa 2003.
- Prawo informacji – prawo do informacji*, red. W. Góralczyk jr., Warszawa 2006.
- Prawo zamówień publicznych. Komentarz po nowelizacji*, red. H.A. Nowicki, Lex/el 2015.
- Rost A., *Prawne formy udziału obywateli w rządzeniu państwem*, Poznań 1993.
- Sibiga G., *Dostęp do informacji publicznej. Biuletyn Informacji Publicznej oraz inne formy elektronicznego udostępniania informacji publicznej*, [w:] *E-administracja. Prawne zagadnienia informatyzacji administracji*, red. D. Szostek, Wrocław 2009.
- Sitniewski P., *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Wrocław 2011.
- Sołtysińska A., *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2004.
- Stachowiak M., Jerzykowski J., *Prawo zamówień publicznych*, Kraków 2004.

Szkudlarek P., *Dostęp do informacji – poradnik*, Kraków 1997.

Tarnacka K., *Prawo do informacji w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2009.

Wicik G., Wiśniewski P., *Prawo zamówień publicznych. Komentarz*, Legalis/el 2007.

Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej, red. M. Lamke, Warszawa 2001.

Zaremba M., *Prawo dostępu do informacji publicznej*, Warszawa 2009.